

Bitllets locals catalans paisatgístics (i 4)

A. TURRÓ I MARTÍNEZ

SABADELL (el Vallès Occidental). El revers dels dos valors emesos el 21 de maig de 1937 i del de 25 cèntims emès l'octubre del 1937 és presidit, al centre, per un escut caironat amb les quatre barres, a l'esquerra una fàbrica amb les xemeneies fumejant i a la dreta l'edifici de l'Escola Industrial d'Arts i Oficis. Anant a Sabadell per la carretera de Matadepera es produeix un efecte curiós (tal com es reflecteix a la fotografia del revers), i és que sembla que el fum de les xemeneies surt en dues direccions diferents, però sols és un efecte òptic.

En el fons de l'anvers dels bitllets d'una pesseta veiem una dona jove, mig ajaguda, aguantant amb les mans una bobina de fil, simbolitzant la important indústria tèxtil i llanera de la ciutat, que ha estat una de les més importants d'Europa. En el fons de l'anvers del bitllet de 50 cèntims hi ha un obrer, tors nu, assegut, que té a la mà esquerra un martell. El revers dels dos valors és presidit per l'escut local voltat per unes branques de llorer i d'olivera.

SADURNÍ D'ANOIA (Alt Penedès). A l'anvers dels seus bitllets, emesos el 21 d'abril de 1937 i presidits per un escut de Catalunya, s'hi veu una matrona asseguda, tenint als seus peus un corn de l'abundància vessant fruita. Porta a la mà dreta i a l'alçada del pit una copa de xampany i a la mà esquerra una branca de raïm. Tot plegat és emmarcat per una sanefa de pàmpols i raïms. Aquest conjunt és una al·legoria de la seva riquesa vinícola, de la qual sobresurt la producció de xampany. Són especialment renomades les caves Codorniu, d'on en sortiren, l'any 1872, les primeres ampolles.

Finalment, el juliol del 1937 es féu una nova emissió de bitllets locals de presentació molt semblant, però amb una important diferència en la posició de la mà que sosté la copa i que ara és a l'alçada del cap de la matrona.

SALDES (Berguedà). Els bitllets locals de Saldes són presidits a l'anvers per un detall dels seus frondosos boscos, amb la muntanya del Pedraforca (2.497 m alt.) amb la seva característica enforcadura.

SALLENT (Bages). Aquest important centre industrial i miner és la segona població industrial de la comarca i un dels llocs d'extracció de sals potàssiques. Al fons de l'anvers dels seus bitllets es veu l'edifici de la Biblioteca Municipal, obrerta el 1918. El revers és completament ocupat per una vista de la població estirada al llarg del riu Llobregat amb les seves fàbriques tèxtils i metal·lúrgiques. A l'extrem esquerre, s'hi veu el pont de pedra del segle XV. Al centre s'hi pot distingir el temple i jardins del col·legi de les Carmelites.

SENTMENAT (Vallès Occidental). En la segona emissió de bitllets locals, feta el 26 d'agost de 1937, figura, a l'anvers, una al·legoria al treball sobre un fons de muntanyes. Al revers, presidit al centre per l'escut local, hi veiem a cada costat la mateixa vista d'una fàbrica local.

SEU D'URGELL, LA (Alt Urgell). El revers dels bitllets de 25 cèntims, emesos el 23 d'octubre de 1937, és totalment ocupat per una vista de la porxada del carrer dels Canonges, un dels més remarcables de la ciutat antiga.

SITGES (Garraf). El fons de l'anvers dels bitllets locals, emesos el juny i el setembre del 1937, està completament ocupat per una vista de la seva magnífica platja, i al mig el petit promontori de la Punta amb l'església parroquial del segle XVIII i l'Ajuntament d'estil modernista, del 1870. Tot l'espai del revers és ocupat per la planta baixa del Cau Ferrat, on hi ha l'important museu de ferros forjats i altres elements artístics i artesanals.

SOLSONA (Solsonès). El revers dels bitllets de 50 cèntims, emesos per l'Ajuntament l'agost i el novembre del 1937, és completament ocupat per una vista de l'entrada a la ciutat pel portal neoclàssic del pont, on es veu l'alt i quadrat campanar de la catedral. En els bitllets d'una pesseta, tot el revers és ocupat per la fotografia de l'edifici d'estil renaixentista, bastit al segle XVI. El revers dels bitllets de 25 cèntims és completament ocupat per la vista del castell de Castellvell, edificat el 987 al cim del turó del mateix nom de 848 metres d'altura.

SUSQUEDA (Selva). El revers dels tres bitllets locals emesos el 15 d'agost del

1937 és completament ocupat per una magnífica vista del pont vell sobre el riu Ter i d'una part de la població.

TAGAMANENT (Vallès Oriental). Tot l'espai del revers dels tres valors emesos el setembre del 1937 és ocupat per una vista general del poble al peu del turó de 1.055 metres d'altura del qual ha pres el nom.

TARADELL (Osona). Al revers dels seus bitllets, emesos en una data que no es coneix exactament de l'any 1937, s'hi veu, ocupant la meitat de l'espai, una vista de la típica font de set brocs, anomenada font Gran, situada als afores de la població.

TARRAGONA (Tarragonès). Ocupant tot l'espai del revers dels bitllets d'una pesseta emesos el 17 de maig del 1937, s'hi veu el famós aqüeducte romà de dos pisos amb onze arcades en el cos inferior i vint-i-quatre en el superior, conegut com a pont de les Ferreres o del Diable. Té una llargada de 217 metres i una altura de 25 metres i fou construït en temps de l'emperador August, vers l'any 30 abans de Crist. És situat a quatre quilòmetres de la ciutat. Al centre del bitllet de vint-i-cinc cèntims s'hi veu la torre dels Escipions, de planta quadrada, alta de nou metres, que data de la primera meitat del segle I i és situada a sis quilòmetres al nord de la ciutat.

TEIÀ (Maresme). Al revers dels seus bitllets, emesos el 24 de maig de 1937, hi figura la fotografia de l'edifici de l'Ajuntament.

TORELLÓ (Osona). En el bitllet de vint-i-cinc cèntims, emès el 15 de juliol de 1937 i que és l'únic valor il·lustrat dels que va emetre aquesta població, s'hi veu, a l'anvers, la fotografia d'un antic carrer del poble amb el balcó típic de can Teixidor. La totalitat del revers és ocupada per una vista de la vella plaça porxada del poble.

TORRELLES de FOIX (Alt Penedès). El revers dels bitllets locals, emesos el juny del 1937, és completament ocupat per la vista de la gran font de les Dous, de més de vint-i-quatre brocs, amb un arbre al mig.

TORROELLA DE MONTGRÍ (Baix Empordà). A l'anvers dels bitllets d'una pesseta, que no porten la data d'emissió, un dibuix representa el castell de Montgrí, que es començà a construir l'any 1294 per ordre del rei català Jaume II i situat dalt d'un turó pelat i arrodonit, darrere del qual surten uns amplis raigs vermells. Al damunt hi ha un llibre obert. Tot l'espai del revers és ocupat per un dibuix que representa un edifici voltat de columnes, que podria ésser el Partenó d'Atenes.

TORTELLÀ (Garrotxa). En els tres valors dels bitllets locals, emesos el mes d'agost de l'any 1937, tot l'espai del revers és ocupat per una vista panoràmica de la població.

TORTOSA (Baix Ebre). En els bitllets de cinquanta cèntims i d'una pesseta emesos el vint-i-cinc de juny del 1937, s'hi veu, al fons de l'anvers, una panoràmica del riu Ebre al seu pas per la ciutat, amb els tres ponts que el travessen; el metàl·lic de la Cinta (1887) del carrilet de Tortosa a la Cava, el de la carretera de l'Estat (1889) i el del ferrocarril del Nord (1868). Aquests ponts varen ésser volats a mitjan abril del 1938 durant la guerra, per tal d'aturar l'avanç de l'exèrcit franquista. També s'hi veu, a la dreta, la moderna església del Roser amb el seu alt campanar (1914) al barri de les Ferreries i a l'esquerra, a l'altre marge del riu, el gòtic Palau Episcopal, que data del segle XV. Al mig del riu hi veiem un llagut dels que feien el transport per l'Ebre. Per acord del 9 de novembre de 1937, es va emetre una nova sèrie de bitllets locals, en els quals tot l'espai del revers és ocupat per la fotografia de l'edifici gòtic medieval de la Llotja (1368), al costat del riu, que fou traslladat el 1932 i reconstruït al centre del Parc Municipal.

TREMP (Pallars Jussà). Els primers bitllets locals, sense data d'emissió, estan presidits, a l'anvers, per un escut rodó amb les quatre barres, i a l'interior es veu una jove matrona mantenint enlaire, amb la mà dreta, una torxa encesa i recolzant la mà esquerra sobre una roda dentada i una enclusa que simbolitzen la llibertat i el treball. Seguí després una emissió amb el sol valor d'una pesseta, on es veu, a l'anvers, un edifici modern de línies rectes i una torre de l'antiga muralla. Es procedí més tard a una nova emissió de bitllets, il·lustrats a l'anvers per la fotografia de l'impressionant castell de Mur, ja esmentat el 1055 i situat a nou quilòmetres al sud de la vila, a la serralada del Montsec d'Ares. En el valor de cinquanta cèntims apareix, al revers, la fotografia de l'entrada de la població per l'avinguda Pearson.

ULLDECONA (Montsià). Tant en els bitllets locals emesos pel Consell Municipal el 20 de març de 1937 com en els emesos per l'Ajuntament el setembre del 1937, l'espai de l'anvers és presidit per l'escut de Catalunya i representa una vista de les ruïnes de l'antic castell medieval, la primera època del qual és d'origen àrab i data de l'any 775. Fou ampliat a la darrera del segle X. Està situat dalt d'un tossal, en el lloc on hi havia hagut l'antiga població, la qual es traslladà a l'indret actual, a uns dos quilòmetres del castell, l'any 1273.

VALLS (Alt Camp). Els bitllets locals de cinquanta cèntims, emesos el 19 de maig de 1937, estan presidits, al centre de l'anvers, per l'escut de la ciutat flanquejat, a l'esquerra, per la silueta d'unes fàbriques amb les xemeneies fumejant i a la dreta per un dibuix que representa uns camps amb un sol naixent i una garba

que simbolitzen, respectivament, la indústria i l'agricultura. En els bitllets de vint-i-cinc cèntims, emesos el setembre del 1937, hi figura, ocupant tot l'espai del revers, l'elegant i monumental font oferta a la ciutat pels vallencs residents a Barcelona i erigida l'any 1921 a la plaça dita del Pati. Finalment, el 29 de setembre de 1937 s'acordà fer una emissió de bitllets de quinze cèntims al revers dels quals es reproduïx l'edifici de la Biblioteca Popular Municipal, que fou la primera d'aquest tipus oberta a Catalunya per la Mancomunitat l'any 1918.

VENDRELL, EL (Baix Penedès). En els bitllets locals de vint-i-cinc cèntims, emesos el mes d'agost, hi figura, a l'anvers, la fotografia del pavelló de la Biblioteca Popular Municipal, i en el valor d'una pesseta, la de l'edifici Anomenat Portal del Pardo, amb una torre que era una de les portes que donava accés a la vila a l'edat mitjana. Sobresurt, al fons, el campanar de l'església de Sant Salvador, construït el 1769 i coronat pel típic àngel de Tobies.

VERGES (Baix Empordà). En l'emissió de bitllets locals creada el juliol del 1937, el revers és totalment ocupat per una vista d'un detall de la població amb dues torres i una part de les antigues muralles medievals.

VIC (Osona). El 7 de juny de 1937 foren emesos els bitllets locals. Presidits a l'anvers pel cap del déu Mercuri amb casc alat. La totalitat del revers és ocupada per una vista de la típica i grandiosa plaça porxada del Mercadal, d'origen medieval (segle X), completament rodejada per cinquanta-sis voltes gòtiques i seu d'importants mercats.

VILABOI (Baix Llobregat). Al revers dels bitllets d'aquesta població, emesos el 19 de maig de 1937, hi veiem, a l'esquerra, una figura femenina i uns estris agrícoles que simbolitzen l'agricultura. A la dreta, una altra figura femenina, cofada amb el casc alat de Mercuri i amb unes eines que simbolitzen el comerç i la indústria. Al fons es veu un detall del paisatge local amb el riu Llobregat.

VILADA (Berguedà). El revers dels seus bitllets locals és completament ocupat, en el valor de vint-i-cinc cèntims, per un paisatge muntanyenc local amb un vell pont sobre el riu Merdançol, i en el d'una pesseta per una vista parcial del poble amb la serra de Picamill (1.474 metres d'altura) al fons.

VILADECANS (Baix Llobregat). La moneda local fou creada per acord del Consell Municipal amb tres valors en els quals es veu, al fons de l'anvers i a l'esquerra, la torre Modolell, d'estil modernista, seu de l'Ajuntament per cessió de la seva propietària i on s'hi afegí, a finals del 1936, la torreta amb el rellotge. A la dreta s'hi veu la torre del marquès de Viala, dita Torre Roja, que data de l'ocupació sar-

raïna, i que és un petit castell de planta quadrada. El revers és completament ocupat per la representació d'un camperol llaurant un camp amb un parell de cavalls i al fons un sol ixent.

VILADEMAT (Alt Empordà). Tot l'espai del revers dels seus bitllets locals de vint-i-cinc cèntims i d'una pesseta és ocupat per un bonic dibuix d'un artista que signa N. P. i que representa un típic carrer del poble.

VILADRAU (Osona). Un magnífic dibuix de la típica font de l'Oreneta, situada als afores de la població, segons uns boixos de l'artista barceloní Josep Obiols, que passava els estius a Viladrau, ocupa tot l'espai del revers dels seus bitllets locals, emesos el 1937.

VILAJUÏGA (Alt Empordà). Els seus bitllets són presidits, a l'anvers, pel dibuix que representa l'antic castell de Quermançó, esmentat ja el 1078, situat a un quilòmetre de la població, dalt d'un espadat. Cal notar una falta gramatical; el seu topònim és escrit sense dièresi.

VILALLER (Alta Ribagorça). Tot l'espai del revers dels seus bitllets és ocupat per un reeixit gravat que representa un camperol llaurant amb una parella de bous i un gran arbre a l'esquerra, obra de l'artista Massilló.

VILALLONGA DE TER (Ripollès). El paper moneda local es creà per acord municipal del juny del 1937 i porta un dibuix del cartellista Josep Morell. Tot el fons de l'anvers dels seus bitllets és ocupat per una vista panoràmica de la població, banyada pel riu Ter i voltada de muntanyes de la serralada del Catllar, distingint-se a primer terme el notable campanar romànic de l'església de Sant Martí (segle XII). Al centre del fons del revers es reproduïx la mateixa vista de l'anvers dins d'un medalló ovalat.

VILAMAJOR (Vallès Oriental). En els bitllets emesos per acord del 30 d'abril de 1937, hi figura, ocupant tot l'espai del revers, un dibuix on es veuen unes fàbriques i una vaca, simbolitzant el potencial industrial i la vocació ramadera de la contrada.

VILANOVA I LA GELTRÚ (Garraf). Els bitllets locals es crearen per acord municipal del maig del 1937. En els bitllets s'hi veu, ocupant tot l'espai de l'anvers, una part del castell medieval de la Geltrú, joia històrica del segle XIII, en el valor de vint-i-cinc cèntims. Ocupant tot l'espai de l'anvers del valor d'una pesseta veïem l'edifici de la Biblioteca-Museu Víctor Balaguer, que aquest patrici cedí a la vila el 1881.

VILASSAR DE DALT (Maresme). En els bitllets locals, emesos el juny del 1937, s'hi veu, a l'anvers, el castell medieval del marquès de Barberà, bastit al segle XII i restaurat modernament, i una al·legoria de la indústria, l'agricultura i les ciències amb una roda dentada, una falç i uns llibres. En la segona emissió de bitllets locals, també presidits a l'anvers per la fotografia del mateix castell dels anteriors, s'hi veu, dins d'un medalló al revers, el dolmen de can Boquet, conegut per les Roques d'en Toni i situat dins del terme.

VILASSAR DE MAR (Maresme). En els bitllets locals de maig i juny del 1937, tot l'espai del revers és ocupat per un paisatge marítim amb dues barques de pesca navegant a plena vela com a símbol de la vocació marinera de la vila. El desembre del 1937 es creà una nova emissió presidida a l'anvers per l'escut local. El revers del valor d'una pesseta és totalment ocupat per una vista parcial de la vila en la qual sobresurt l'antiga torre d'en Nadal, torre de guaita que data del segle XVI, i el jardí de ca la Triala. Al revers dels bitllets de vint-i-cinc cèntims s'hi veu, dins d'un medalló ovalat, una vista panoràmica de la població tenint a primer terme la façana posterior de la Sènia del Relotge i la mar al fons.

VINAIXA (Garrigues). En l'emissió de bitllets locals del 3 d'agost del 1937 el revers és completament ocupat per una vista parcial del poble amb un gran arbre a primer terme, segons dibuix de l'artista barceloní Lluís Pallarès.

Joan Sallent, Escr. - Sabadell

